

نگاهی به تاریخ و فرهنگ و ادب در دوره بابریان (گورکانیان)

- **ظهیرالدین بابر** از نوادگان امیر تیمور گورکانی با پشتیبانی شاه اسماعیل صفوی هند را به تصرف درآورد. وی با قدرتی هر چه تمامتر، سلسله **بابریان** یا **گورکانیان** هند را تأسیس نمود و پس از او نوادگان وی به ترتیب: همایون، اکبر، جهانگیر، شاه جهان و اورنگ زیب، علم حکومت هند را در دست گرفتند.
- **ظهیرالدین** دست پرورده ایران بود و پسر او همایون نیز بر اثر جنگی که توسط شیر شاه انجام گرفت، برای مدت پانزده سال به ایران صفوی پناهنده گردید و پس از آن با همکاری شاه طهماسب صفوی، سکان حکومت هند را مجدداً در دست گرفت.

حضور پانزده ساله همایون در دربار صفوی موجب آشنایی با شاعران، نویسندگان، محققان، دانشمندان، معماران، نقاشان و خوشنویسان گردید و پس از ورود به هند، خیل زیادی از قافله علم و ادب و هنر را با خود همراه کرد و تمدنی در هند بوجود آورد که سلسله بابریان را از نظر فرهنگی و هنری شهره آفاق نمود.

دوره بابریان در هند، بزرگترین دوره اسلامی در این سرزمین محسوب می شود.

چون در عهد همایون و بعد از آن، **صفویان به شعر و هنر کمتر توجه نشان می دادند**، هنرمندان ایرانی و شاعران با توجه به آغوش باز همایون برای پذیرش آنها، وقت را غنیمت شمرده، به هند روی آوردند.

در نتیجه شعر و هنر ایرانی در هند بسیار شکوفا شد.
کلیم کاشانی، صائب تبریزی، عرفی شیرازی و ... از جمله آنها هستند.

این روند در زمان جهانگیر، پسر اکبر شاه به همین منوال ادامه پیدا کرد.

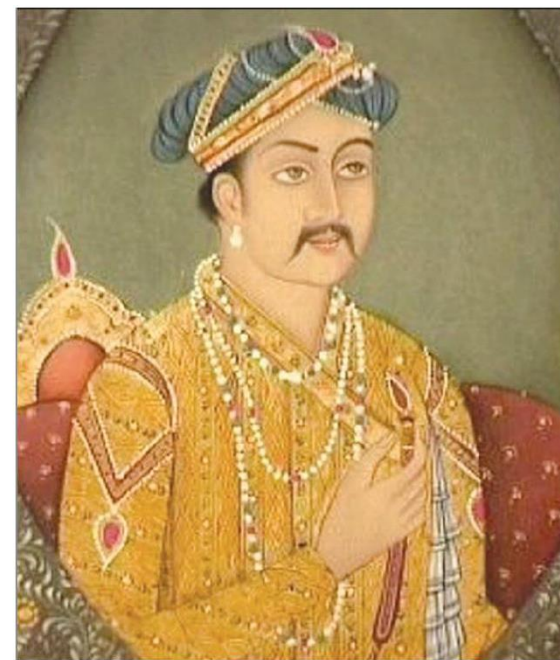
فرهنگ جهانگیری که از کاملترین فرهنگهای فارسی بود، توسط **میر جمال الدین حسین بن فخرالدین حسن انجوی شیرازی** در زمان جهانگیر شاه نوشته شد.

جهانگیر

ظہیر الدین

Акбар шах

در دوره های بعد و سلطنت پادشاهانی چون شاه جهان، هنر و تمدن اسلامی به اوج رسیده و بناها و آثار زیادی از آنها به جای مانده است.

در میان پادشاهان بابری و بخصوص قرن دهم، زمان **اکبر شاه**، مهمترین و طلایی ترین دوره فرهنگی اسلامی هند محسوب می شود. او قصد داشت در این دوره ادیان هندو و اسلامی را به هم نزدیک کرده و وحدتی میان جامعه پدید آورد.

لذا در این دوره مترجمانی زبردست سر برآوردند و کتب و متون هندی مثل مهابهاراتا، رامایانا، به گودگیتا، آنهارا ودا (آسار اودا) و بانجاتانتر (**کليلة و دمنه**) را به فارسی ترجمه کردند.

این روحیه پژوهشی در زمان نوه جهانگیر شاه و پسر شاه جهان یعنی دارا به اوج شکوه رسید.

شهرسازی و معماری بابریان

- سه شهر مهم یعنی فتح پورسکری، آگرا و دهلی، مراکزی برای هنرمندان هند شد و انواع بناها به صورت هر چه زیباتر و تمامتر در این دوره ساخته شد. در فتح پورسکری می توان از **مسجد جامع بزرگ** آن و **قصرهای امپراطور** و **قصرهای بارعام** یاد کرد.
- شهر فتح پورسکری توسط اکبر شاه در 37 کیلومتری شهر آگره ساخته شد و در قرن دهم هجری پایتخت بابریان شد. بناهای مهم آگره، **مقبره اعتمادالدوله** و **آرمگاه تاج محل** است و در شهر دهلی، آثاری چون قصرهای امپراطوران مغول، **مسجد بزرگ** و **مقبره صفدر** قرار دارد.

آرامگاه تاج محل،	آرامگاه شیر شاه،
مقبره اعتمادالدوله،	مقبره جهانگیر،
مقبره اکبر شاه،	مقبره همايون،
مقبره اورنگ زیب،	مسجد بیگم،
مقبره شرف النساء،	تالار دیوان خاص،
قلعه قرمز،	قصر هوا محل،
مسجد وزیر،	مسجد جامع دهلی،
مسجد لاهور،	مسجد مروارید،
مسجد جامع جانیو	مسجد اکبر آباد

و ... از یادگارهایی است که خاطره هنر و تمدن
اسلامی گورکانیان هند را به یاد می آورد.

در معماری این دوره هند، عناصری چون
قوس شکسته و گنبدسازی از ایران تقلید شد
اما در عین حال ابداعات و اجزائی را نیز
خود در معماری بوجود آوردند، مانند ساختن
ردیفهایی از گنبدهای کوچک بر سر درهای
بزرگ بناها و کاربرد سنگ مرمر به صورت
مشبک و کنده کاری شده درون بناها.

بناهای بابری هند

- 1- **مقبره همایون**: بنا به روایت تاریخ، مرگ همایون غمناک بوده است. وی وقت رفتن به کتابخانه از پله ها سقوط کرده و جان می دهد.
- بعد از مرگ وی، مقبره ای برایش در کنار دهلی می سازند.
- نمای بنا را **سنگهای قرمز با خاتمکاری مرمر سفید** در برگرفته است.
- مقبره به سبک معماری هند، **روی صفه** و در **دو طبقه** بصورت **هشت ضلعی** ساخته شده است.
- **گنبد آن دو پوش** است که ایرانی بوده و از این زمان وارد هند می شود.
- این بنا قبل از تاج محل، اولین گنبد دو پوش است.

آرامگاه با شکوه او در دهلی است که به دستور همسر وی حمیده بانو بیگم که در ایران با معماری ایرانی آشنا شده بود، طی هشت سال ساخته شد.

ساخت این بنا یک سال پس از مرگ همایون آغاز و در سال ۱۵۶۵ پایان یافت.

این مقبره با الهام از مقابر ایرانی و فضای چهار باغ یا باغ جنت ساخته شده که اولین باغ به این سبک در هندوستان به شمار می‌رود.

معماران این باغ سید محمد بن میرک غیاث الدین و پدر وی میرک غیاث الدین بودند که از هرات که در آن زمان از شهرهای ایران محسوب می‌شد به دهلی آورده شده بودند.

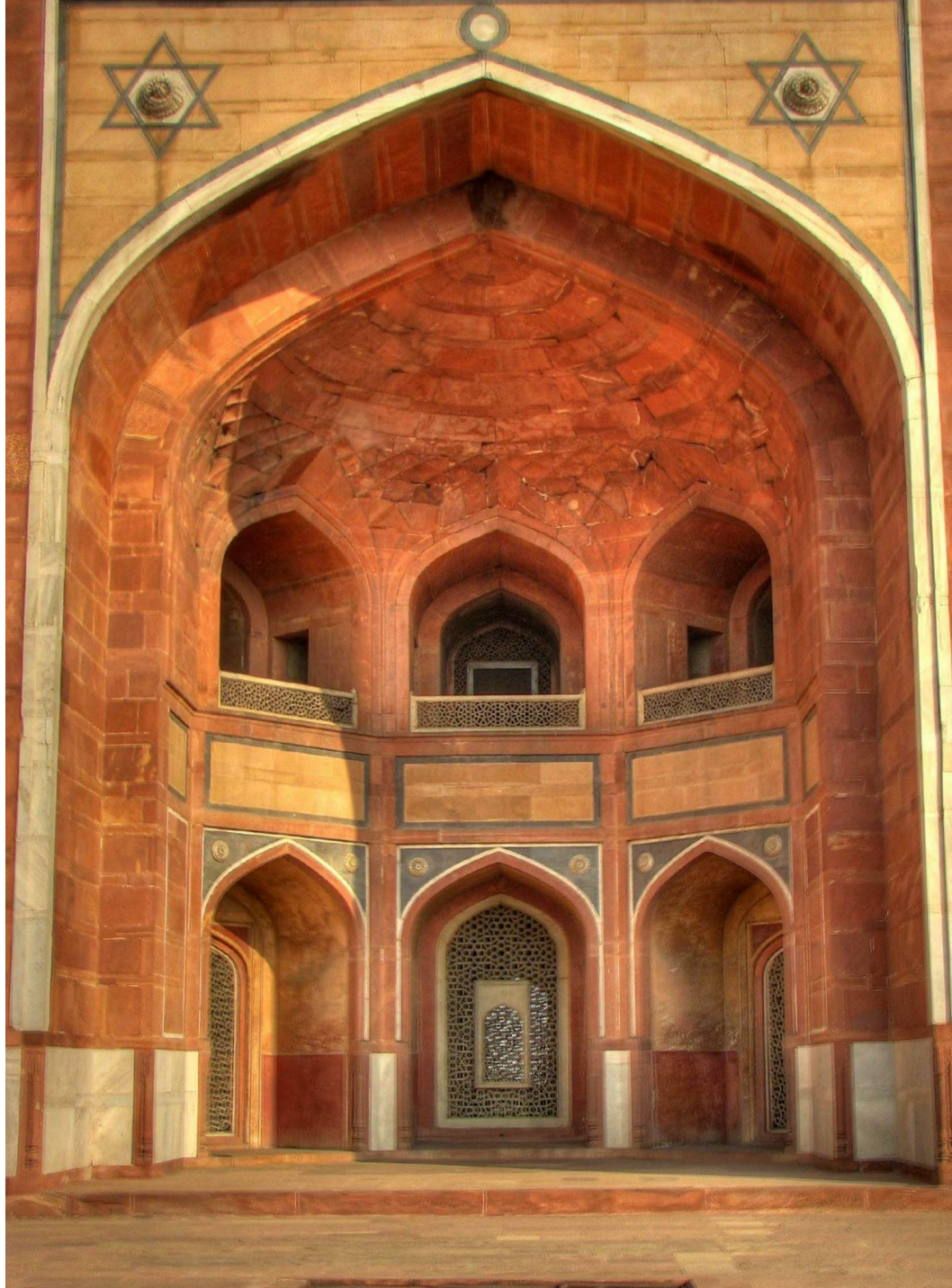

2- مقبره شیر شاه:

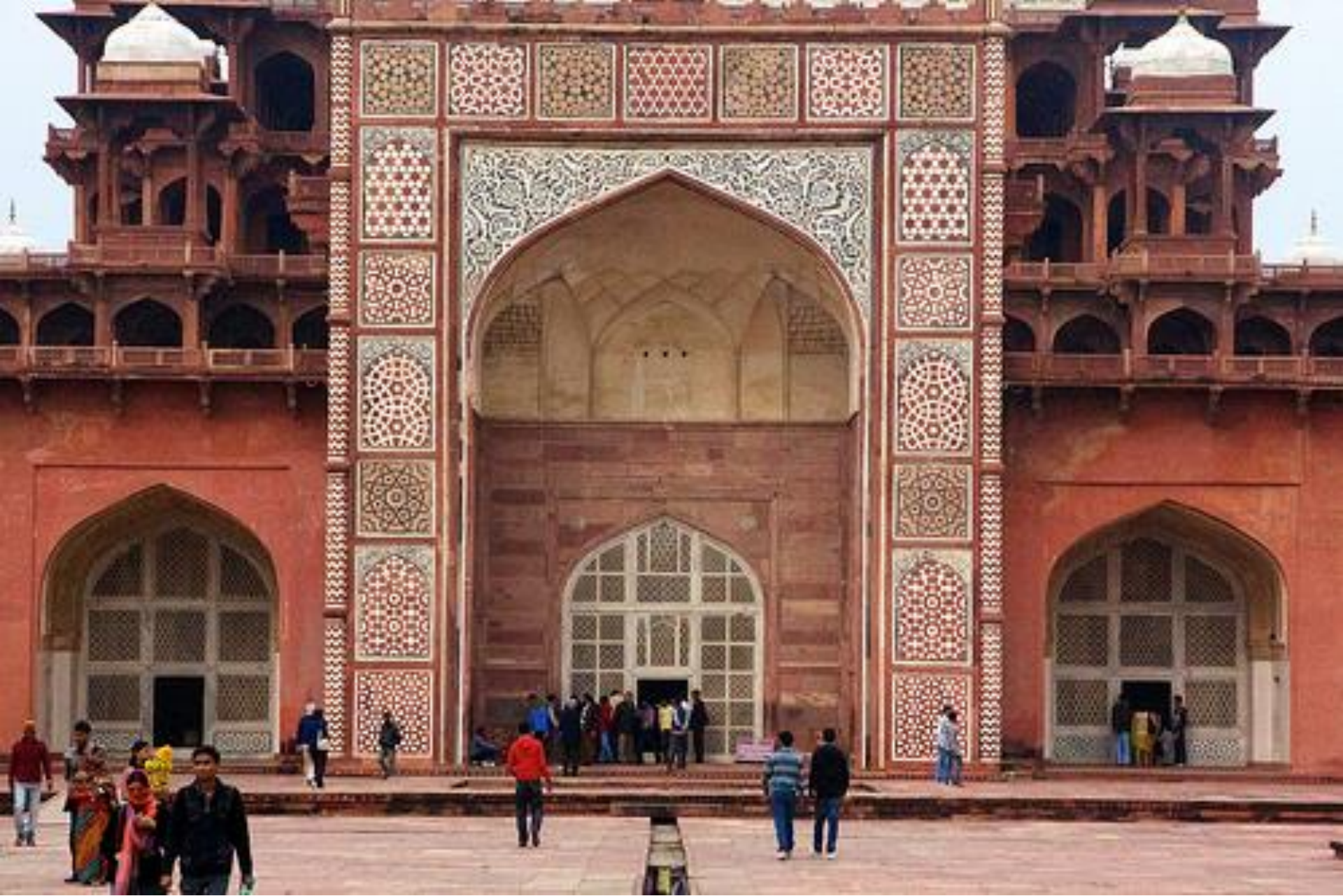
- در منطقه صصرام (Sasram) در وسط یک دریاچه قرار گرفته که با پلهای رابط ارتباط با آن میسر می شود. بنای **هشت ضلعی مذکور دارای گنبد** بوده و در **پنج طبقه** ساخته شده است.
- به رسم هندیها در این مقبره، تابوت در طبقه سوم قرار دارد.
- انواع تزئینات کاشی کاری بخصوص فیروزه ای به سبک ایرانی در این بنا بکار رفته است.

3- مقبره اکبر شاه: در نزدیکی شهر اگره، به شکل مستطیل و بصورت پنج طبقه ساخته شده و با سنگهای قرمز، هرم وار بالا رفته است.

این بنا مربوط به قرن دهم هجری و دارای 30 متر ارتفاع است و سنگ قبر وی روی پشت بام بنا قرار دارد.

4- مقبره تاج محل: ممتاز محل : بنا روی صفحه ای قرار گرفته و بصورت هشت ضلعی است که گبندی بزرگ روی آن زده شده است.

ارتفاع رأس گنبد تا زمین حدود 80 متر است. شکل گنبد پیازی شکل و به سبک ایرانی است که گنبد سلطانیه را به یاد می آورد.

در چهار سوی گنبد مناره هایی تعبیه شده و گنبدهای کوچکی اطراف گنبد اصلی را فرا گرفته اند. در جلوی بنا حیاطی بزرگ قرار دارد و استخری زیبا و وسیع در حیاط ایجاد شده است. بزرگترین گنبد هند را در خود جای داده است.

ممتاز محل و همسرش شاه جهان در کنار هم در اتاقی هشت گوشه در مرکز بنا آرمیده اند.

نور ملایمی که از پنجره های مشبک به درون مقبره وارد می شود، اتاق را روشن می کند.

پنجره های مشبک مرمرین با اسلیمی های متنوع و نقوش گل و گیاه آراسته شده است.

آثار هنرمندان ایرانی چون امانت خان شیرازی در این بنا مشهود است. سنگ مرمر در این بنا استفاده اساسی و اصلی دارد به گونه ای که معماری زمان شاه جهان به معماری مرمر معروف است. بنای مذکور که در کنار رودخانه ساخته شده،

R&C WWW.LIVEINDIA.COM

TAJ MAHAL, In Agra, Uttar Pradesh, India (N 27°10' E 78°03')

مسجد و منار قطب (قوت الاسلام)

- این منار بزرگ در سال ۱۱۹۳ میلادی به دستور قطب الدین آیبک شاه تورانی نژاد هندوستان به تقلید از “مناره ی جم ” افغانستان, در دهلی برپا شد.
- **قطب الدین** برده ای مسلمان بود از قبیله ی “آیبک” که در کودکی توسط یک قاضی ایرانی خریداری شده و به نیشابور آورده شد. از آنجا که برده در اسلام دارای حقوق مساوی با ارباب خویش است آن قاضی قطب الدین را همراه پسران خود به مدرسه فرستاد و او در شمشیرزنی و علوم دینی استاد شد.
- پس از آنکه قاضی فوت کرد قطب الدین توسط محمد غوری که پادشاه بود خریداری شد. محمد غوری سلسله ی ایرانی-اسلامی گورکانی (غورکانی) را در هند بنا نهاد و پس از فوت او غلامش که همین قطب الدین باشد حکومت را در دست گرفت و سلسله ای را ایجاد کرد. (تاریخ نویسان غربی به این سلسله نام “برده” داده اند).

مقبره اعتمادالدوله

- این بنا مقبره میرزا غیاث الدوله بگ پدر ملکه نور جهان و صدراعظم دربار جهانگیر می باشد. که توسط ملکه نور جهان برای پدر خود ساخته شده است این مقبره اولین بنای مغولی است که از سنگ های قیمتی مرمر ساخته شده است.

india-021-8854853.ir

قلعه آگرا :

- این قلعه در قرن شانزدهم و به دست اکبر شاه پادشاه مغول در ناحیه آگرای هندوستان بنا شده است این قلعه تاریخی که با مسجد و قصر های زیبا بنا شده است.
- قلعه آگرا از نظر معماری ارزشمند است. چرا که برخی از جالب ترین آمیزه های معماری های **هند و معماری اسلامی** در آنجا ساخته شده است .
- این قلعه به شکل یک هلال است و توسط دیوار هایی از سنگ ماسه سرخ رنگ به ارتفاع 21 متر و به طول 4/0 کیلومتر محصور شده است

چند ویژگی کلی از معماری اسلامی هند

- 1- بناهای هند مانند مساجد و مقابر روی صفحه ها ساخته می شوند که سنتی قدیمی در هند است.
- 2- گنبدها در معماری اسلامی هند معمولاً کوتاه است (بر خلاف گنبدهای مرتفع ایرانی) و مناره های بلندی دارند.
- 3- در معماری اسلامی هند از کتیبه ها و خطوط مختلف بخصوص نسخ برای نقوش برجسته و حجاری استفاده می شود. در معماری قدیم هند نقوش برجسته و حجاری بیشتر در خدمت آموزش و روایت های مذهبی بوده است.
- 4- بیشتر مصالح بناهای هند اسلامی را سنگهای قرمز و سفید تشکیل می دهد.
- 5- آرامگاههای هندی بیشتر در میان باغ قرار دارد.

6- اتاقی مخصوص برای مقبره، یگ گنبد بزرگ و چندین گنبد کوچک در اطراف آن تعبیه شده است.

7- مقابر اسلامی هند معمولاً در چند طبقه ساخته شده تا علاوه بر آرامگاه بودن از دیگر جهات نیز مورد استفاده باشد.

8- از کاشیکاری ایرانی فقط برای تزئین داخل بنا استفاده شده است.

9- از موزائیکهای رنگی برای تزئین سطح دیوار بهره گرفته شده است.

10- دوره بابریان (گورکانیان) مهمترین دوره از نظر تمدن، هنر و معماری در هند اسلامی است.